

2014-11-16

TJÄNSTESKRIVELSE
Dnr UBN 2013/213-607

Utbildningsnämnden

Arbetet mot kränkande behandling

Förslag till beslut

- Utbildningsnämnden noterar informationen till protokollet.
- Utbildningsenheten får i uppdrag att informera om vikten av att anmäla kränkningar och rutinen för anmälan.

Sammanfattning

Enligt 6 kap. 10 § skollagen ska rektor eller förskolechef underrätta huvudmannen om denne fått reda på att kränkande behandling av barn eller elever förekommit vid en skola eller förskola. För att kunna hantera denna funktion har utbildningsenheten skapat en rutin (se bilaga) för hur rapporteringen ska gå till. Rutinen startades hösten 2012 och en revidering gjordes i maj 2013. Av ärendet framgår hur anmälningarna har fördelats över de kommunala skolorna. Fristående skolor rapporterar till sina huvudmän. Det är ännu så pass få anmälningar att det är svårt att med hjälp av dem skapa en bild av vilka kränkande handlingar som förekommer vid alla skolor i Nacka kommun.

De anmälningar som redovisas här är inte anmälningar enligt klagomålsrutinen och inte heller anmälningar till Skolinspektionen. Anmälningarna avser anmälan om kränkande behandling enligt lagrum ovan. Anmälningarna har hanterats enligt de rutiner som finns på skolorna och det är utbildningsenhetens bedömning att skolorna har arbetat metodiskt för att reda ut de kränkningar som skett.

Ärendet

Anmälningar om kränkande behandling redovisades för utbildningsnämnden i november 2013 (UBN 2013/213-607) då redovisades 18 anmälningar från 9 skolor. Men perioden var något kortare än denna gång. Eftersom rutinen var ny då omfattade redovisningen februari till oktober och denna gång var det oktober 2013 till oktober 2014.

Personalen är skyldig att anmäla till rektor eller förskolechef om den känner till att kränkande behandling förekommer av barn eller elever. Rektor eller förskolechef ska i sin tur anmäla till huvudmannen som är skyldig att se till att ärendet utreds skyndsamt (6 kap. 10 § SL). Detta gäller även trakasserier eller sexuella trakasserier enligt diskrimineringslagen. Huvudmannen¹ har också ansvar för att hålla sig underrättad om anmälningarna mot kränkande behandling och se till att de åtgärder som ”skäligen kan krävas” vidtas. Enligt Skolverkets allmänna råd om arbete mot diskriminering och kränkande behandling (SKOLFS 2012:10) kan huvudmannen delegera utredningsansvaret till rektor, vilket utbildningsdirektören har gjort. De allmänna råden anger också att alla kränkningar ska rapporteras och att rektor eller förskolechef inte ska värdera hur allvarlig kränkningen är.

Av bilagan framgår hur anmälningsskyldighet samt arbetet med åtgärder mot kränkande behandling ska fungera för kommunala förskolor och skolor i Nacka.

Notera också att de anmälningar som här har gjorts varken är sådana som kommit in via klagomålsrutinen eller som har anmälts till Skolinspektionen. Endast i ett fall har den anmälda händelsen också varit kopplad till en fortsatt rättslig hantering av ett elevärende. Då har det blivit fråga om en avstängning för en elev. Det beslutet har överklagats till förvaltningsrätten men rätten lämnade tog inte ställning i sakfrågan.

Anmälningar om kränkande behandling

Sedan oktober 2013 fram till slutet på oktober 2014 har 31 anmälningar gjorts av 8 kommunala skolor enligt 6 kap. 10 § SL. Anmälningarna fördelar sig så att den yngsta eleven som blivit utsatt går i åk 3 och den äldsta i åk 2 i gymnasieskolan.

Anmälningarna har olika karaktär. Några berör slag mellan elever på skolgården, några handlar om nätmobbning och ytterligare några om utfrysning.

Skola	Händelse	Kommentar
Nacka gymnasium	Kränkande behandling med nyp	Den utsatta eleven bytte skola. Skriftlig varning till eleven
Stavsborgsskolan	Kränkande behandling - verbalt	
Stavsborgsskolan	Örfil	
Samskolan	Slag, sparkar och verbala kränkningar	Elev som kränkte hade neuropsykiatriskt

¹ Huvudman i skollagens mening är Utbildningsnämnden enligt stadsjuristens bedömning och ärendena handläggs för dess räkning av utbildningsenheten.

		funktionshinder och bristande impuls kontroll
Myrsjöskola	Konflikt mellan ny elev och grupp	Åk 9
Myrsjöskola	Konflikt mellan två elever i åk 6	Löstes genom att en av eleverna bytte klass
Nacka gymnasium	Smygfilming på toalett	
Sickla skola	Diskussion om benvärmare	Elev har uppfattat pedagogs tillsägelse ang. benvärmare som kränkning
Myrsjöskolan	Konflikt mellan två elever	
Myrsjöskolan	Konflikt mellan en elev och tre andra	
Orminge skolan	Kränkning via Instagram	
Järla skola	Kränkande handling och verbal kränkning mot en elev	
Boo gårds skola	Slagväxling mellan två elever	Upprinnelsen via chatt
Myrsjöskolan	Bråk mellan två elever	
Stavsborgs skolan	Kränkning av elev	Även pågått på nätet
Orminge skola	Elev som förstört annan elevs mobil	
Myrsjöskolan	Kränkande film på nätet	
Skuru skola	Elev med raseriutbrott	
Skuru skola	Elev som nyper och kränker verbalt	Både mot elever och personal
Skuru skola	Elev slår lärare efter tillsägelse	
Myrsjöskolan	Utfrysning av elev	
Myrsjöskolan	Slag mellan tre elever	
Stavsborgsskolan	Slagsmål mellan två elever på fotbollsplan	Fortsatte utanför skolan
Sickla skola	Äldre elev som betar sig illa mot yngre	Lärares ingripande mot den äldre eleven blir fysiskt
Myrsjöskolan	Utfrysning av elev	
Järla skola	Utfrysning	Trygghetsteamet involverat men situationen pågår fortfarande. Ytterligare en anmälan finns om samma elever.

Myrsjöskolan	Pojke knuffar flicka och använder könsord	
Järla skola	Elev tar struhtag	
Björknässkolan	Vikarie med kränkande beteende enligt förälder	Skolledningen ingriper och uppföljning pågår
Järla skola	Kränkande ord till elev från elev i samma klass	
Myrsjöskolan	Hårda tag vid fotbollsspel	Utrett med eleverna men fortsatt uppföljning

Utbildningsenhetens bedömning

Utbildningsenhetens bedömning är att eftersom alla skolor inte rapporterar in är det ännu för få anmälningar för att kunna skapa den bild av kränkningar som lagstiftaren har föreställt sig att huvudmannen skulle kunna få med hjälp av anmälningsskyldigheten. I genomsnitt 2,6 anmälningar per månad för denna rapportering mot 2.25 per månad vid förra perioden. Det är alltså ungefär samma rapporteringsfrekvens som i oktober 2013.

Utbildningsenhetens bedömning är att skolorna har arbetat metodiskt för att reda ut och bearbeta det som har hänt med eleverna och deras föräldrar. Till exempel har man arbetat med hjälp av skolornas elevhälsoteam för att hantera akuta situationer och med hjälp av värderingsövningar arbetat förebyggande med eleverna. Det vanligaste är samtal med eleverna med hjälp av elevhälsoteam samtidigt som föräldrar underrättas. I några fall har det ändå tagit lång tid innan relationen mellan inblandade elever och mellan föräldrar har kunnat normaliseras.

Det är rimligt att tro att det på alla skolor inträffar kränkningar men inte nödvändigtvis så att det sker varje termin till exempel. Eftersom inte alla skolor har rapporterat in antar utbildningsenheten att inte alla skolor känner till rutinen. Samtidigt kan utbildningsenheten inte veta med säkerhet om det inträffat kränkande behandling på alla skolor. Men det senare går inte att utläsa ur underlaget. Det finns anledning att påminna om rutinen och vikten av att den följs.

Under läsåret har Barn- och elevombudet (BEO) fattat beslut angående två anmälningar om kränkande behandling vid Stavsborgsskolan. I bägge fallen har skolan och Nacka kommun fått kritik av BEO och i bägge fallen har kritiken innefattat att kränkningarna inte anmälts till huvudmannen. I det första ärendet fick skolan ett föreläggande att justera avsnittet om

anmälningsplikt i likabehandlingsplanen² och i det andra pågår uppföljning av ett föreläggande som bland annat berör anmälningskyldigheten.

Lotta Valentin
Enhetschef

Per Gunnar Rosengren
Utbildningsexpert

Bilagor

1. Rutin för kränkande behandling samt blankett

² Likabehandlingsplan ska vara ett stöd i arbetet mot diskriminering och kränkande behandling. Planen ska vara en dokumentation av det förebyggande, främjande och åtgärdande arbetet mot diskriminering och kränkande behandling.

Rutin för åtgärder mot kränkande behandling

Bakgrund

Bestämmelserna om arbetet mot kränkande behandling finns i skollagens 6:e kapitel och gäller oavsett skolform.

Den nya skollagen skärper kraven på arbetet mot kränkande behandling till nolltolerans. Om elevombudet väcker åtal för att man inte kommit till rätta med kränkande behandling, är det bland annat huvudmannens ansvar att visa att kränkande behandling inte har förekommit (6 kap. 14 § skollagen). Det visar det allvar som lagstiftaren har gett arbetet mot kränkande behandling. Skolor och förskolor ska bedriva ett främjande arbete, ett förebyggande, samt ett åtgärdande arbete.

Personalen är skyldig att anmäla till rektor eller förskolechef om den känner till att kränkande behandling förekommer. Rektor eller förskolechef ska i sin tur anmäla till huvudmannen som är skyldig att se till att ärendet utreds skyndsamt. Detta gäller även trakasserier eller sexuella trakasserier enligt diskrimineringslagen. Huvudmannen³ har också ansvar för att hålla sig underrättad om anmälningarna mot kränkande behandling och se till att de åtgärder som ”skäligen kan krävas” vidtas (6 kap. 10 § SL). Enligt Skolverkets allmänna råd om arbete mot diskriminering och kränkande behandling (SKOLF 2012:10) kan huvudmannen delegera utredningsansvaret till rektor.

Vad är kränkande behandling?

Skolverkets allmänna råd Arbetet mot diskriminering och kränkande behandling, SKOLF 2012:10.

Diskriminering innebär att ett barn eller en elev missgynnas, direkt eller indirekt, av skäl som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder. Eftersom diskriminering handlar om missgynnande förutsätter det någon form av makt hos den som utför diskrimineringen. I verksamheterna är det huvudmannen eller personalen som kan göra sig skyldig till diskriminering. Barn och elever kan inte diskriminera varandra i juridisk bemärkelse.

Trakasserier är ett uppträdande som kränker någons värdighet och som har samband med någon av diskrimineringsgrunderna kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller

³ Huvudman i skollagens mening är Utbildningsnämnden och ärendena handläggs för dess räkning av utbildningsenheten.

ålder. Om någon ur personalen utsätter ett barn eller en elev för trakasserier benämns det diskriminering.

Kränkande behandling är ett uppträdande som, utan att vara diskriminering enligt diskrimineringslagen, kränker barns eller elevers värdighet. Trakasserier och kränkande behandling kan utföras av en eller flera personer och riktas mot en eller flera. De kan vara synliga och handfasta likaväl som dolda och subtila. De kan utföras inte bara direkt i verksamheten utan även via exempelvis telefon och internet. Trakasserier och kränkande behandling kan t.ex. uttryckas genom nedsättande tilltal, ryktesspridning, förlöjliganden eller fysiskt våld. Kränkningarna kan även handla om att frysa ut eller hota någon. Kränkande behandling kan äga rum vid enstaka tillfällen eller vara systematiska och återkommande.

Mobbning är en form av kränkande behandling eller trakasserier som innebär en upprepad negativ handling när någon eller några medvetet och med avsikt tillfogar eller försöker tillfoga en annan skada eller obehag.

DO skriver:

Det finns inget krav på uppsåt⁴. Det gäller både för diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. En elev eller anställd behöver alltså inte ha haft någon elak avsikt för att göra sig skyldig till kränkande behandling eller trakasserier. Det är effekten som avgör. Däremot måste personen ha viss insikt i att det egna uppträdandet kan upplevas som kränkande. Det kan vara svårt att bedöma om ett barn har den insikten. Därför är det viktigt att personalen är observant och beredd att ingripa i konkreta situationer och att skolan bedriver ett förebyggande arbete.

Arbetet mot kränkande behandling vad gäller anmälningsplikt

Denna PM sammanfattar de riktlinjer som gäller för Nacka kommuns skolor och förskolor, dvs. FFS samt huvudmannens ansvar enligt skollagen. Fristående skolor ska rapportera till sina huvudmän men kan använda denna pm som utgångspunkt för en egen rutin eller för att orientera sig om arbetet i Nacka.

Idag har förskolor och skolor i Nacka likabehandlingsplaner som inkluderar rutiner för att utreda och motverka kränkande behandling. Planerna innehåller även utvärderingar av arbetet och de specifika omständigheter som måste beaktas för varje förskole- eller skolenhet. Förskolor och skolor utreder de kränkningar som förekommer med hjälp av särskilda team och (vårdnadshavare)föräldrar underrättas. Detta kommer inte att ändras med anledning av anmälningsplikten utan det arbetet är delegerat till rektor. Rektor eller förskolechef ska skyndsamt anmäla att kränkande behandling förekommit till huvudmannen och huvudmannen ska skyndsamt utreda och vidta åtgärder ”som skäligen kan krävas”. KU-enheten kommer därefter att utreda rektors och förskolechefens anmälan med fokus på att tillräckliga åtgärder har vidtagits, att det finns åtgärdsprogram samt planer för hur arbetet

⁴ Diskrimineringsombudsmannen ”Lika rättigheter i skolan” 2012, s.56

kan föras vidare. Utbildningsnämnden ska underrättas återkommande om läget vad gäller kränkande behandling.

Vad ska gälla i Nacka?

- Anmälningsplikten till huvudmannen gäller alltså Nacka kommunens förskolor och skolor samt annan verksamhet (enligt 25 kap. skollagen) som inte är integrerad med annan verksamhet, till huvudmannen. Huvudmannen i det här fallet är Utbildningsnämnden med Kultur- och utbildningsenheten som tjänstemannastöd. Observera att fristående verksamhet i kommunen anmäler till sina respektive huvudmän.
- Rektor eller förskolechef ska snarast inleda en utredning och anmälan om kränkning eller misstänkt kränkning utredningen ska skickas till huvudmannen skyndsamt, dock senast inom två veckor från det att rektor eller förskolechef fick kännedom om kränkningen. Notera att anmälningarna inom Trygg och säker avser den fysiska miljön.
- Anmälningarna hanteras av utbildningsexpert eller till förskoleexperter beroende på inom vilken verksamhet kränkningen förekommit.
- All förekomst av kränkande behandling ska anmälas till huvudmannen. Om osäkerhet råder om ärendet är allvarligt bör man anmäla till huvudmannen.
- Rapporten ska ske på det bifogade formuläret, enligt de anvisningarna som framgår där. De inblandades namn och personnummer ska inte framgå i anmälan.
- Notera att det även finns en blankett för utredning av kränkande behandling som kan användas.
- Anmälan skickas till anmalanubn@nacka.se. Både KU-enheten och FFS har tillgång till denna brevlåda.
- Anmälan ska kompletteras med likabehandlingsplan och plan mot kränkande behandling om den inte finns på skolans hemsida.
- KU-enheten återkopplar skyndsamt till rektor eller förskolechef.
- Anmälningarna till huvudmannen registreras i ÄDIT

KU-enheten sammanställer anmälningarna en gång per termin och ger en bild av hur arbetet mot kränkande behandling går. En rapport ska presenteras för Utbildningsnämnden. Utifrån de resultat som uppnås behöver en diskussion föras om kommunen behöver vidta ytterligare åtgärder för verksamheterna. KU-enheten kommer att följa upp rutinen löpande.

Vid frågor kontakta

Per Gunnar Rosengren, utbildningsexpert

Pergunnar.rosengren@nacka.se

08-718 95 02

Förskolechefer och rektorer

Anmälan till huvudman om kränkande behandling

Enligt SKOLFS 2012:10 ska anmälan om kränkande behandling till huvudman göras skyndsamt. All förekomst av kränkande behandling ska anmälas till huvudmannen.

Anmälande förskola/skola:

1. Vad har hänt? (ange i kronologisk ordning) De inblandades namn och personnummer ska inte framgå i detta skede.)

2. Vilka åtgärder har vidtagits? Ange om kontakt har tagits med vårdnadshavare och undervisande lärare/förskolelärare

3. Har kränkningarna eller trakasserierna upphört?

Uppgiftslämnarens namn